

Europaudvalget
(Alm. del - bilag 1448)
udenrigsministerråd
(Offentligt)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg og deres
stedfortrædere

Bilag Journalnummer

Kontor

1 400.C.2-0

EU-sekr.

4. oktober 1999

Til underretning for Folketingets Europaudvalg fremsendes vedlagt Udenrigsministeriets notat
vedrørende de kommende WTO-forhandlinger.

NOTAT

Fra: N.4
Emne: Notat vedrørende de kommende WTO-forhandlinger.

J.nr.: N.4, 97.A.40.1/a
Dato: 30. september 1999

1. Indledning 2

2. Generelle vilkår for de kommende forhandlinger 2

3. Indholdet af de kommende forhandlinger 5

- a) Landbrug 5
- b) Tjenesteydelser 7
- c) Handel og investering 8
- d) Handel og konkurrence 8
- e) Handelslettelse 9
- f) Toldliberalisering for ikke-landbrugsprodukter 9
- g) Handel og miljø 10
- h) TRIPs 12
- i) Offentlige indkøb 13
- j) Tekniske handelshindringer 14
- k) Forbrugerbeskyttelse 15
- l) Anti-dumpingforanstaltninger og subsidieudligningsudgifter 16
- m) Handel og udvikling 17
- n) Handel og arbejdstagerrettigheder 19

4. Tværgående emner i de kommende forhandlinger 20

- Alliancebygning 21
- Åbenhed og offentlighedens inddragelse i WTO's arbejde 21

5. Grønland og WTO 22

6. Videre procedure 23

INDLEDNING.

-

WTO's tredje ministerkonference afholdes i Seattle den 30. november - 3. december 1999. Ministerkonferencen ventes at vedtage indledningen af en ny, international handelspolitisk forhandlingsrunde.

Kommissionen har fremsat en Meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet af 8. juli 1999 om de kommende WTO-forhandlinger og en ny handelsrunde (Meddelelsen er oversendt til Europaudvalget den 14. juli 1999). Meddelelsen omfatter dels en præsentation af generelle vilkår for forhandlingerne, dels en gennemgang af Kommissionens forslag til konkrete forhandlingsemner. Derudover har EU fremlagt positionspapirer i WTO's generelle råd som led i drøftelserne af indho

ldet af en kommende Runde. Papirerne er lagt ud på internettet på WTO's hjemmeside på adressen: www.org/wto/ddf/ep/public.html.

Kommissionen præsenterede Meddelelsen under et møde i Rådet (udenrigsministre) den 19.-20. juli 1999. Rådet noterede sig Meddelelsen uden debat. Meddelelsen vil danne udgangspunkt for de videre drøftelser i bl.a. art. 133-komiteen om fællesskabets prioriteter med henblik på WTO-ministerkonferencen og den kommende Runde. Som led i den videre EU-proces er det hensigten, at der på rådsmødet (udenrigsministre) den 11.-12. oktober 1999 vedtages konklusioner vedrørende indholdet af de kommende WTO-forhandlinger.

Formålet med dette notat er dels at skitsere de rammer, der umiddelbart tegner sig for det videre forberedelsesarbejde i Danmark såvel som på EU-plan. Notatet indledes således med en overordnet vurdering af vilkårene for de kommende forhandlinger. Herefter følger en gennemgang af forventede emner for forhandlingerne, herunder en behandling af en række tværgående spørgsmål som alliancebygning og åbenhed i WTO. Endelig følger et afsnit om grønlandske interesser i WTO-sammenhæng. Når Runde-forhandlingerne indledes, vil der være behov for opstilling af mere detaljerede danske holdninger til brug for de konkrete drøftelser.

GENERELLE VILKÅR FOR DE KOMMENDE FORHANDLINGER.

-

WTO's anden ministerkonference i Genève i maj 1998 vedtog et arbejdsprogram for processen frem mod ministerkonferencen i Seattle, hvor der skal træffes beslutning om at igangsætte nye handelspolitiske forhandlinger omfattende følgende elementer:

- resultatet af Uruguay Runden (dvs. implementering af de forpligtelser, som medlemslandene påtog sig i forbindelse med tiltrædelsen af WTO-aftalekomplekset, f.eks. nedsættelse af toldsatter, fjernelse af tekniske handelshindringer m.v.),
- det arbejdsprogram, der blev fastlagt ved ministerkonferencen i Singapore i december 1996,
- opfølgning af højniveaumødet om de mindst udviklede lande i oktober 1997,

- andre emner, som medlemslandene måtte ønske at bringe op.

Ønsket blandt WTO's medlemslande om at undersøge mulighederne for at indlede en ny frihandelsrunde er ikke mindst begrundet i behovet for at afhjælpe de økonomiske og finansielle kriser, som en række lande og regioner har oplevet i slutningen af 1990'erne. Globaliseringen og ønsket om i større omfang at kunne forhindre eller "styre" sådanne kriser har skabt behov for en formel multilateral ramme for regulering af vilkårene for økonomi, handel og finansiell virksomhed. WTO vil i den forbindelse kunne spille en central rolle.

Kommissionen understreger i sin Meddelelse behovet for en ny handelsrunde som et vigtigt middel til at forbedre den europæiske økonomi og sikre vækst og beskæftigelse. Samtidig nævner Kommissionen også den betydning, som globaliseringen har fået for den handelspolitiske debat. Globalisering har bl.a. betydet en større sammenhæng og afhængighed blandt internationale aktører, hvis beslutninger hurtigt får afledte virkninger i andre dele af verden. Globaliseringen og den dermed øgede indbyrdes afhængighed blandt verdens lande har bl.a. medvirket til at udvide målsætningerne for WTO's arbejde til udover handelsliberalisering også at indeholde hensyn som f.eks. udvikling, miljø, arbejdstagerrettigheder, forbrugerbeskyttelse samt kulturelle anliggender. Kommissionen finder, at WTO's vigtigste opgaver i den forbindelse bliver at udforme regler, som kan garantere gennemsigtighed og ikke-diskrimination i det multilaterale handelssystem, og som tager særligt hensyn til de WTO-medlemmer, der risikerer at blive marginaliseret i globaliseringsprocessen.

Kommissionen definerer i Meddelelsen fire konkrete målsætninger for Fællesskabet i en kommende Runde:

- (1) Fremme af handelsliberalisering og skabelse af bedre betingelser for fri konkurrence samt forbedrede markedsadgangsmuligheder for udviklingslandene med henblik på at fremme deres økonomiske og sociale udvikling,
- (2) Styrkelse af WTO, så organisationen bliver et stærkt forum til håndtering af internationale handelsspørgsmål,
- (3) Styrkelse af den udviklingsmæssige dimension af WTO, herunder iværksættelse af kapacitetsopbygning for de mindst udviklede lande,
- (4) Sikring af, at WTO stadig fremstår som en organisation, der behandler emner af betydning for offentligheden såsom sundhed, miljø og spørgsmål om bl.a. arbejdstagerrettigheder.

Som udgangspunkt kan regeringen tilslutte sig Kommissionens oplæg til målsætninger for de kommende forhandlinger. Fortsat handelsliberalisering styrker den globale økonomi og fremmer vækst og beskæftigelse. Man er enig i den vurdering af den øgede betydning, som globaliseringen vil komme til at spille for den fortsatte videreudvikling af WTO's arbejdsområder. På bl.a. områder, der tillægges særlig dansk prioritet finder man dog, at EU må have en mere ambitiøs målsætning.

I den forbindelse vil man fortsat lægge vægt på de prioritetsområder, der er nævnt i Regeringsgrundlaget af marts 1998 (handel og miljø, handel og arbejdstagerrettigheder samt handel og udvikling). Derudover vil man arbejde for de emner, der fremgår af Folketingets vedtagelse af 11. maj 1999 (V 81), som også nævner forbrugerbeskyttelse, sundhed, dyrevelfærd, investering, konkurrence samt elektronisk handel. Det er endvidere af betydning for Danmark, at der tilføres arbejdet i WTO øget åbenhed. I den forbindelse tog Danmark i foråret 1998 i EU et særligt åbenhedsinitiativ i forhold til WTO, ligesom det af Folketingsvedtagelsen fremgår, at åbenhed skal styrkes gennem etablering af faste parlamentarisk møder samt inddragelse af NGO'er.

Vedrørende Kommissionens fire konkrete målsætninger for Runden kan anføres:

Ad (1): Danmark tilhører gruppen af handelsliberale lande. Af samme årsag kan Kommissionens målsætning om fremme af handelsliberalisering generelt også betragtes som en dansk målsætning. Den traditionelle varehandel, handelen med tjenesteydelser (ikke mindst på søfartsområdet) samt handelen med landbrugsprodukter bør alle have en central placering i den kommende Runde. Samtidig må liberalisering af verdenshandelen suppleres med liberalisering og regelskabelse på bl.a. investerings- og konkurrenceområdet samt handelslettelser.

Ad (2): Danmark vil kunne tilslutte sig en målsætning, der har til formål at styrke WTO's evne til at sikre fri handel, der finder sted på gennemskeelige vilkår. En sådan styrkelse indebærer efter dansk opfattelse bl.a. et velfungerende og effektivt tvistbilægningssystem, hvis beslutninger respekteres og efterleves af de enkelte WTO-parter. I den forbindelse er det i overordnet dansk interesse, at de verserende handelstvister mellem EU og USA finder en gensidig tilfredsstillende løsning med henblik på at undgå, at disse tvister påvirker det generelle handelspolitiske klima og den kommende Runde.

Ad (3): Den udviklingsmæssige dimension af WTO bør ud fra et dansk synspunkt gives høj prioritet i de kommende forhandlinger, f.eks. ved en væsentlig bedre markedsadgang og mere teknisk bistand. Det vil give udviklingslandenes interesser en stærkere placering i forhandlingerne.

Ad (4): Det er en dansk målsætning, at WTO skal fremstå som en organisation, der behandler emner af betydning for offentligheden såsom sundhed, miljø og arbejdstagerrettigheder. WTO bør ud fra et

dansk synspunkt demokratiseres, og offentlighedens kendskab til og deltagelse i organisationens arbejde bør forbedres.

Hvad angår formatet for de kommende forhandlinger, foreslår Kommissionen, at EU arbejder for igangsættelsen af en omfattende ("comprehensive") Runde, der afsluttes inden for tre år. Samtidig bør slutresultatet vedtages samlet og gælde for alle WTO-medlemmer (princippet om "single undertaking") med henblik på at muliggøre et balanceret resultat, som alle WTO-lande vil kunne tilslutte sig. Muligheden for at høste resultater undervejs i forhandlingsprocessen udelukkes dog ikke.

Det nævnes endvidere, at der bør åbnes mulighed for, at emner, hvorom der kan opnås enighed, vedtages allerede på ministerkonferencen. For EU's vedkommende har man givet udtryk for at kunne støtte en tidlig vedtagelse på områder som øget markedsadgang for de mindst udviklede lande, gennemgang af tvistbilæggesystemet, elektronisk handel (fortsættelse af toldfrihedsprincippet for varer handlet og leveret elektronisk), kohærens samt gennemsigtighed i offentlige indkøb.

For regeringen er det af central betydning, at der under ministerkonferencen i Seattle træffes afgørelse om en ny Runde af frihandelsforhandlinger med en bred dagsorden. Et sådant format for forhandlingerne vil efter dansk opfattelse give de bedste muligheder for at opnå et forhandlingsresultat, der indeholder gevinster for hele WTO-medlemskredsen. Det vurderes, at de danske prioriteter vedrørende miljø, arbejdstagerrettigheder, åbenhed m.v. bedst vil kunne nyde fremme, såfremt de sammenkædes med andre områder.

Man vil desuden kunne tilslutte sig, at der fremsættes en pakke til vedtagelse på selve ministerkonferencen bestående af de emner, som Kommissionen fremlægger i sin Meddelelse. Dels vil en sådan tidlig vedtagelse kunne give forhandlingerne et vigtigt, positivt momentum, dels vil der deri ligge et væsentligt politisk signal til offentligheden om, at WTO er en handlekraftig organisation, der kan træffe beslutninger om emner af betydning for den enkelte borger.

INDHOLDET AF DE KOMMENDE FORHANDLINGER.

-

I tråd med EU-landenes ønske om en bred dagsorden for forhandlingerne fremhæver Kommissionen i Meddelelsen følgende emner for den kommende Runde: Landbrug, tjenesteydelser, investering, konkurrence, handelslettelse, toldliberalisering for ikke-landbrugsprodukter, handel og miljø, TRIPs, offentlige indkøb, tekniske handelshindringer, forbrugerbeskyttelse, defensive handelsinstrumenter, handel og udvikling samt handel og arbejdstagerrettigheder.

a) Landbrug

I henhold til art. 20 i WTO's landbrugsaftale skal nye forhandlinger på landbrugsområdet indledes ét år før udløbet af implementeringsperioden for aftalen. Implementeringsperioden er seks år fra 1995. Det er således forståelsen, at forhandlingerne skal indledes den 1. januar 2000.

Kommissionen fremhæver, at grundlaget for forhandlingerne er fastlagt i Landbrugsaftalens

art. 20 med det langsigtede mål om substantiel og progressiv reduktion i landbrugsstøtte og beskyttelsesforanstaltninger.

Centralt i forhandlingerne ventes at stå spørgsmål om indenlandsk støtte, markedsadgang, eksportsubsidier og statshandel samt præferentiel adgang for udviklingslandenes produkter. Dertil kommer en række ikke-handelsmæssige hensyn som forbrugerbeskyttelse, miljø og dyrevelfærd.

Kommissionen understreger, at EU's holdning på landbrugsområdet overordnet set vil skulle tage udgangspunkt i det fulde resultat af Agenda 2000-forhandlingerne, som blev afsluttet på det Europæiske Råd's møde i Berlin i marts 1999.

Kommissionen lægger vægt på, at centrale dele i landbrugsaftalen, hvorpå EU's landbrugspolitik er baseret, bevares:

- et forsvar af den "blå boks" (støtteordninger, der indeholder visse produktionsbegrænsende elementer), som undtager EU's direkte støtteordninger (hektarpræmier og dyrepræmier) fra reduktionsforpligtelsen,

- en videreførelse af fredsklausulen, som indebærer, at overholdelse af landbrugsaftalen friholder WTO-medlemmerne fra indsigelse efter de generelle WTO-bestemmelser,

- en forlængelse af den særlige sikkerhedsklausul, som giver mulighed for at opkræve tillægstold ved særlige markedsforstyrrelser.

Endvidere lægger Kommissionen vægt på en forbedret adgang til tredjelandsmarkeder.

Yderligere anfører Kommissionen som et vigtigt forhandlingselement landbrugets multifunktionelle rolle, herunder i relation til miljø, fødevarerikkerhed, kvalitet og dyrevelfærd. Disse emner skal forhandles i forbindelse med landbrugsaftalen, SPS- og TBT-aftalerne. Dyrevelfærd er i øjeblikket ikke omfattet af disse aftaler, men Kommissionen ønsker emnet prioriteret i forhandlingerne.

Endelig lægger Kommissionen op til, at man fra EU's side stiller sig rede til at fortsætte reduktionerne i eksportstøtte, og ønsker, at eksportkreditter inddrages i dette område. Navnlig i forhold til USA er dette et vigtigt punkt.

Den overordnede danske interesse ligger, også af samfundsøkonomiske hensyn, i en fortsat liberalisering af handelen med landbrugsprodukter gennem reduktion af toldbarrierer og støtteniveauer samt i aktivt at indgå i forhandlingerne om forbrugerbeskyttelse, miljø og dyrevelfærd m.v.

Yderligere liberalisering af landbrugsområdet i WTO bør tage udgangspunkt i det fulde Agenda 2000 resultat, dvs. inklusiv Berlin-erklæringen om, at yderligere prisnedsættelser er nødvendige for at lette udvidelsen og de fremtidige multilaterale forhandlinger i WTO-regi.

Landbrugssektoren spiller en stor rolle for udviklingslandene, specielt i forbindelse med den indenlandske fødevarerforsyning og beskæftigelse, og især for kvinder. I forbindelse med en kommende landbrugsaftale ønsker man fra dansk side, at der vises særlig imødekommenhed over for udviklingslandenes interesser på landbrugsområdet.

b) Tjenesteydelser:

Handelen med tjenesteydelser udgør 24% af den samlede globale eksport og er i kraftig vækst. Kommissionens Meddelelse rummer fire elementer:

- Forhandlingerne bør som udgangspunkt sigte på yderligere liberalisering inden for alle tjenesteydelsessektorer. For at opfylde denne målsætning bør en binding af de liberaliseringsforpligtelser, der er indgået siden ikrafttrædelsen af GATS-aftalen, være en prioritet for alle medlemslande. Endelig vil aftaler på tværs af de forskellige sektorer kunne komme på tale - under hensyntagen til visse særlige sensitive sektorer - med henblik på at fremme det samlede forhandlingsresultatet.

- Yderligere markedsåbning, eventuelt kombineret med adfærdsdiscipliner, således at der vil kunne skabes enkle og gennemskuelige regler til glæde for forbrugere, tjenesteydelsesleverandører og investorer.

- Udestående spørgsmål, som ikke er færdigforhandlet i GATS-aftalen, som f.eks. sikkerhedsklausul (dvs. særlige situationer, hvor man vil kunne suspendere anvendelsen af GATS-reglerne), subsidier og offentlige indkøb, vil skulle inddrages i de kommende forhandlinger. Nye områder som elektronisk handel og organisatoriske spørgsmål om GATS's funktion bør ligeledes indgå.

- Udviklingslandene bør sikres større inddragelse i den internationale handel med tjenesteydelser på områder, som er centrale for, at udviklingslandene kan tiltrække langsigtede investeringer og udbygge deres infrastruktur, f.eks. transport, telekommunikation og finansielle tjenesteydelser.

Kommissionens forhandlingspositioner stemmer i vid udstrækning overens med danske målsætninger. Øget liberalisering af tjenesteydelser på transportområdet (herunder særligt søtransport), miljøområdet, forretningsområdet (herunder handel med arkitekt- og ingeniørydelser) samt det finansielle tjenesteydelsesområde er særlige danske prioriteter. Yderligere overordnede mål er desuden at få etableret så klare og gennemsigtige regler som muligt.

Danmark finder, at man bør arbejde for bedre at inddrage udviklingslandene i GATS-aftalen med henblik på større integration i verdensøkonomien. Dette kan bl.a. ske ved at tilgodese udviklingslandenes særlige behov, f.eks. gennem længere gennemførelsesfrister og ekspertbistand.

Hvad angår elektronisk handel vil man fra dansk side arbejde for, at forhandlingerne herom fortsættes i forbindelse med den kommende Runde.

Søtransportområdet er ikke specifikt berørt i Kommissionens oplæg. For dette område knytter der sig særlige danske interesser og holdninger. I forbindelse med afslutningen af GATS-aftalen lykkedes det ikke at nå et resultat, som reelt forbedrede liberaliseringsniveauet, hvorfor man valgte at suspendere søfartsforhandlingerne. Fra dansk side ønsker man at genoptage forhandlingerne. For Danmark vil det være afgørende, at en aftale om søtransport fører til mere liberale vilkår, end hvad man kender i dag - både hvad angår en sådan aftales substans og den landekreds, som vil være omfattet heraf.

c) Handel og investering:

WTO's første ministerkonference i Singapore i 1996 besluttede at etablere en arbejdsgruppe for at undersøge forholdet mellem handel og investering. Siden igangsattes forhandlinger om en international investeringsaftale (MAI) i OECD-regi. Forhandlingerne blev dog suspenderet i 1998, da det ikke lykkedes at nå til enighed herom.

Kommissionen anfører i Meddelelsen, at behovet for internationale regler for investering ikke er blevet mindre efter sammenbruddet af MAI-forhandlingerne. Multilaterale regler for internationale investeringer kan medvirke til at sikre et stabilt og forudsigeligt grundlag for at træffe investeringsbeslutninger. Da der er en klar sammenhæng mellem handel og investering, findes det naturligt at søge dette emne placeret på WTO's dagsorden, også fordi WTO synes at være det eneste multilaterale forum, der både inddrager hensynet til udviklingslande og industrilande. Kommissionen anfører, at EU bør arbejde for, at internationale investeringsregler indgår i Runde-forhandlingerne med det formål at sikre et åbent, effektivt og ikke-diskriminatorisk investeringsregime.

Gennem en årrække har man som udgangspunkt fra dansk side fundet, at der er behov for at etablere multilaterale regler for internationale investeringer med det formål at skabe et stabilt og forudsigeligt internationalt investeringsklima, ikke mindst af hensyn til små og mellemstore virksomheder. Herudover har det for værtslandene stor betydning, at der skabes ensartede regler.

Regeringen finder det naturligt at inddrage så bred en landekreds som muligt i forhandlingerne om at opstille internationale regler for investeringer. WTO er det naturlige forum for sådanne forhandlinger, da organisationens brede sammensætning kan sikre, at mange lande og holdninger til problemerne vil blive inddraget, at forhandlingsresultatet vil blive af juridisk bindende karakter, samt at WTO's tvistbilægningssystem vil kunne anvendes.

Det er den danske holdning, at et modtagerland for investeringer har til opgave at drage omsorg for, at dets lovgivning opfylder internationale forpligtelser på bl.a. miljø- og arbejdstagerområdet, og at nationale regler på disse områder ikke svækkes for at tiltrække udenlandsk investering. Samtidig bør det klart fremgå, at investeringsregler i WTO ikke vil være til hinder for almindelig national regulering på disse områder.

d) Handel og konkurrence:

WTO's første ministerkonference i Singapore i 1996 besluttede at etablere en arbejdsgruppe for at undersøge forholdet mellem handel og konkurrence, herunder konkurrencebegrænsende adfærd, med henblik på at identificere områder, som bør overvejes nærmere inden for WTO.

Kommissionen finder, at globaliseringen har øget behovet for en international konkurrencepolitik, og den lægger i Meddelelsen op til, at konkurrencepolitik sættes på dagsordenen for de kommende forhandlinger. Multilaterale regler for konkurrencepolitik bør indeholde krav om indførelse af national konkurrencelovgivning, regler om konkurrenceforvridende adfærd (f.eks. mod karteldannelse), regler om øget internationalt samarbejde samt spørgsmålet om inddragelse af WTO's tvistbilæggelsesorgan.

Kommissionen finder behovet for en multilateral aftale om konkurrenceregler begrundet i, at konkurrencebegrænsende adfærd på et marked kan have stor effekt på markedsadgangen til det pågældende marked, uden at virksomheder eller regeringer i andre lande har nogen adgang til at påvirke denne adfærd.

Regeringen er enig i Kommissionens vurdering af behovet for etablering af konkurrenceregler i WTO.

e) Handelslettelse:

WTO's første ministerkonference i Singapore i 1996 bemyndigede Varerådet til at iværksætte et analytisk arbejde på basis af andre organisationers arbejde på området om forenkling af internationale handelsprocedurer med henblik på at vurdere mulighederne for WTO-regler på dette område.

Kommissionen finder, at handelslettelse er et vigtigt element i fortsat handelsliberalisering, og den anbefaler, at handelslettelse gøres til et emne i de kommende forhandlinger. Kommissionens oplæg til struktur for disse drøftelser lægger vægt på, at der oprettes en separat komite til forhandling om handelslettelse. Målet er at indføre et regelbaseret system, der indeholder forudsigelige handelsprocedurer for eksportører og importører, og som omfatter nedbringelse af bureaukratiske og proceduremæssige krav i forbindelse med den internationale handel, især for små og mellemstore virksomheder.

-

Regeringen tillægger det betydning, at der udarbejdes procedurer på WTO-plan for handelslettelse som en afgørende forudsætning for fortsat handelsliberalisering. Fra dansk side støtter man, at dette emne drøftes sideløbende med forhandlingerne om generelle toldreduktioner og gennemgang af WTO-aftalerne om ikke-toldmæssige barrierer.

-

f) Toldliberalisering for ikke-landbrugsprodukter:

Liberalisering af varehandelen for industriprodukter er et traditionelt GATT-område, der tager udgangspunkt i GATT-aftalens fundamentale principper om mestbegunstigelse og nationalbehandling. Toldliberalisering for industriprodukter har været et forhandlingsemne i alle Runder, og der synes at være bred enighed blandt WTO's medlemslande om, at emnet også bør indgå i de kommende Runde-forhandlinger.

Kommissionen fastslår i Meddelelsen, at EU bør sigte mod forhandlinger, der dels er globale (dvs. omfatter alle WTO's medlemslande), dels er omfattende (dvs. omfatter alle industrisektorer), og som kan skabe større ensartethed i WTO-medlemslandenes toldsystemer.

-

Reduktion af de generelle toldsætser bør suppleres med forhandlinger om eliminering af ikke-toldmæssige barrierer, således at gevinsterne ved yderligere handelsliberalisering ikke går tabt på grund af handelsforvridende foranstaltninger. Eliminering af særligt høje toldsætser ("tariff

peaks") bør også gøres til et emne i de kommende forhandlinger. Dette er vigtigt, da der stadig eksisterer uforholdsmæssigt mange "tariff peaks" inden for følsomme sektorer som tekstiler, glas, læder m.v., og fordi eksisterende "tariff peaks" influerer negativt på hele grundlaget for GATT/WTO-arbejdet om gradvise toldsænkninger.

Kommissionen foreslår at strukturere forhandlingerne om toldliberalisering for ikke-landbrugsprodukter ud fra to basale toldreduktionsmodeller: 1) gennemførelse af toldharmonisering på alle produkter til bestemte sætser og 2) tolddifferentiering mellem forskellige grupper af lande, hvor

det gennemsnitlige toldniveau over en 5-årig periode skal nedbringes med mindst 50 pct. For begge modeller gælder, at der opereres med tre bånd, inden for hvilke alle toldsats fordeles.

Et centralt element i kommende toldforhandlinger bør endvidere være særlige koncessioner til udviklingslandene med henblik på at integrere disse yderligere i det multilaterale handelssystem.

Kommissionens oplæg til toldliberalisering for industrivarer ligger på linie med de danske ønsker på området. Fra dansk side lægges der vægt på, at forhandlingerne om eliminering af ikke-toldmæssige barrierer indledes sideløbende med drøftelserne om industrivarer. Man lægger endvidere særlig vægt på liberalisering inden for sektorer af særlig interesse for udviklingslandene. I den forbindelse vil man bl.a. kunne støtte forslag om hurtigere liberalisering af handel med tekstilvarer og beklædningsgenstande end allerede foreskrevet i den gældende aftale på området.

Et emne, der fra dansk side yderligere kunne tænkes rejst i de kommende toldforhandlinger, er spørgsmålet om miljøvenlige varer og tjenesteydelser. Der vil være tale om en bred vifte omfattende såvel højteknologiske varer/ydelse som teknik til f.eks. rensning af luft/vand/jord samt produktionsmidler/ydelse vedrørende fremstilling af økologiske frugter og grøntsager.

Danmark finder endvidere, at informationsteknologi (ITA II-aftalen) er et vigtigt emne i relation til toldliberaliseringer.

-

g) Handel og miljø:

Forholdet mellem international handel og miljøbeskyttelse fik med oprettelsen af WTO en mere central placering i det internationale handelssamarbejde. Således er bæredygtig udvikling en af WTO's hovedmålsætninger. Handel og miljø har været et vigtigt emne på de foregående ministerkonferencer, og ind i mellem ministerkonferencerne har der jævnligt været drøftelser i WTO's Komite for Handel og Miljø (Committee on Trade and Environment - CTE) samt ved et højniveau-møde om handel og miljø i marts 1999.

Kommissionen understreger i sin Meddelelse vedrørende de kommende WTO-forhandlinger, at bæredygtig udvikling skal være et af de overordnede mål for Runden. Handelspolitik og miljøpolitik bør spille en gensidigt understøttende rolle, og der bør tages miljøhensyn i alle forhandlinger under Runden.

For at nå dette mål lægger Kommissionen vægt på, at udviklingslandenes interesser imødekommes. Mulighederne for skridt, der både fremmer udviklingslandenes eksportmuligheder og beskyttelse af miljøet, skal udnyttes i størst muligt omfang. Samtidig skal det enkelte lands adgang til at udvikle en effektiv miljøpolitik ikke begrænses unødigt. Udviklingslandenes bekymring over ensidige skridt og øko-protektionisme bør imødekommes med sigte på at undgå misbrug. Hvordan dette nærmere skal ske, berører Kommissionen ikke i sin Meddelelse.

Der indgår i stigende omfang handelspolitiske instrumenter i det internationale miljøpolitiske arbejde med sigte på at opnå miljøpolitiske mål. Kommissionen efterlyser en afklaring af, i hvilket omfang WTO bør respektere sådanne instrumenter.

Kommissionen foreslår endvidere, at EU i Runden prioriterer følgende emner: Juridisk klarhed omkring forholdet mellem WTO's regler og regler i multilaterale miljøaftaler (MEAs); afklaring af forholdet mellem WTO's regler og sådanne processer og produktionsmetoder, som ikke fysisk fremgår af det færdige produkt (Non-Product Related Process and Production Methods) samt afklaring af forholdet mellem WTO's regler og miljøpolitiske principper, herunder forsigtighedsprincippet.

EU har i WTO's Generelle Råd fremlagt forslag om, at Komiteen for Handel og Miljø (CTE) fortsætter og intensiverer sit arbejde under Runden med henblik på at sikre, at der tages miljøhensyn i hele forhandlingsperioden. Komiteen vil også kunne være forum for drøftelse af de undersøgelser af Rundens indvirkning på bæredygtighed, som bl.a. EU foretager. Samarbejdet mellem WTO og andre internationale organisationer, herunder sekretariater for multilaterale miljøaftaler, skal samtidig intensiveres.

Omtalen af handel og miljø i Kommissionens Meddelelse afspejler i betydeligt omfang danske synspunkter.

At bæredygtig udvikling skal være et overordnet mål for den kommende Runde indebærer efter dansk opfattelse både, at begrebet skal have en mere central placering i WTO-aftalens formulering af organisationens formål, og at de enkelte sektoraftaler, der indgår i WTO-aftalekomplekset, skal indeholde operative bestemmelser, som fører til, at WTO i praksis efterlever målsætningen om bæredygtig udvikling.

Fra dansk side lægger man, som Kommissionen, vægt på, at opprioriteringen af miljøhensynet i WTO sker under hensyntagen til den politiske målsætning om at fremme udviklingslandenes

økonomiske og sociale udvikling. Med sigte herpå bør der lægges vægt på skridt, som styrker både miljøbeskyttelsen og de fattige landes integration i den internationale handel. Samtidig er det et krav, at skridt, som gavner både miljøet og udviklingslandene, respekterer det enkelte industrialiserede lands adgang til at udvikle en effektiv miljøpolitik, og herunder at fastsætte egne miljøstandarder.

Reduktion af subsidieringen af fiskerisektoren er blevet foreslået som en mulighed for både at øge liberalisering af international handel og fremme beskyttelsen af miljøet. Spørgsmålet drøftes i WTO's Komite for Handel og Miljø, i FAO, i OECD og i nordisk fiskeriministerregi. Danmark ønsker, at der sker en fortsat afklaring af subsidiernes virkning, og man ser gerne, at spørgsmålet om subsidiering af fiskerisektoren fortsat drøftes i WTO-regi.

Fra dansk side er man enig med Kommissionen i, at der skal lægges vægt på afklaringen af forholdet mellem WTO's regler og det voksende antal handelsregler i multilaterale miljøaftaler (MEAs). Målet er, at WTO, efter klare ikke-protektionistiske regler, respekterer anvendelsen af handelsskridt efter bestemmelserne i multilaterale miljøaftaler.

Endvidere ønsker man fra dansk side at øge mulighederne for at foretage en fordelagtig behandling af miljøvenlige produkter, f.eks. når disse har et øko-mærke. Virkeliggørelse af denne målsætning kræver en afklaring af, hvorledes den ønskede sondring mellem miljøvenlige varer og andre varer forholder sig til WTO's grundprincip om, at der ikke må diskrimineres mellem varer, der er ens.

Danmark støtter desuden Kommissionens ønske om at give prioritet til afklaring af forholdet mellem WTO-reglerne og miljøpolitiske principper, herunder forsigtighedsprincippet.

h) TRIPs:

I TRIPs-aftalen artikel 71 er fastslået, at TRIPs-Rådet fem år efter aftalens ikrafttræden, dvs. pr. 1. januar 2000, skal gennemgå implementeringen af aftalen, og at TRIPs-Rådet i den forbindelse, såfremt der måtte vise sig behov derfor, kan foreslå ændringer eller tilføjelser til aftalen.

TRIPs-Rådet har siden aftalen trådte i kraft fortsat forhandlingerne om en række emner, der er indbyggede i aftalen, f.eks. registrering af geografiske betegnelser for vin og spiritus, beskyttelse af individuelle geografiske betegnelser, muligheden for beskyttelse af plantesorter (ved patentering eller ved sui generissystemer som f.eks. UPOV-konventionen) samt overgangsordninger for

udviklingslandene. Ingen af disse emner er dog bragt til afslutning og vil derfor kunne indgå i de kommende forhandlinger.

Kommissionen finder i meddelelsen, at de nuværende resultater og de vedtagne overgangsordninger i TRIPs-aftalen ikke bør genforhandles. Kommissionen finder videre, at det vil være naturligt at indarbejde WIPO-traktaten (intellektuel ejendomsret) fra 1996 samt den Internationale Konvention om Beskyttelse af Plantenyheder (UPOV) fra 1998 i TRIPs-aftalen. Det vil ligeledes være relevant at se på forbindelsen mellem TRIPs-aftalen og bestemmelserne vedrørende intellektuel ejendomsret i konventionen om biodiversitet.

Kommissionen anfører endvidere, at visse udviklingslande, der ifølge TRIPs først skal implementere aftalen fra 1. januar 2000, kan forventes at stille spørgsmål ved nytten af allerede nu at indlede forhandlinger om nye regler på området. Omvendt peges der på, at andre udviklingslande ønsker en udvidelse af aftalen til at omfatte områder af særlig betydning for dem.

Danmark ønsker overordnet at sikre, at aftalegennemgangen ikke fører til en svækkelse af det nuværende beskyttelsesniveau. Af den årsag bør forhandlinger om en egentlig revision af aftalen (en eventuel TRIPs-II) undgås.

Danmark finder, at UPOV-konventionen bl.a. fungerer som et effektivt og selvstændigt fungerende sui generis beskyttelsessystem, hvorfra principper kan indarbejdes i TRIPs-aftalen.

Vedrørende den indbyggede dagsorden synes der særligt at være to områder, som vil være kontroversielle i de kommende forhandlinger. Det drejer sig om art. 24.4 vedrørende individuelle geografiske betegnelser samt en eventuel ændring af artikel 27. 3(b) (beskyttelse af plantesorter enten ved patent eller ved anvendelse af et effektivt sui generis beskyttelsessystem).

I spørgsmålet om geografiske betegnelser dækker den nuværende TRIPs artikel 23 kun vin og spiritus. En række lande ønsker at udvide dækningsgraden til at omfatte yderligere produkter. Dette støttes som udgangspunkt ikke fra dansk side, idet man herved vil kunne blive afskåret fra produktion og afsætning af en række produkter, som man hidtil har kunnet markedsføre.

Hvad angår TRIPs artikel 27.3(b) ønsker nogle lande, at den deri indeholdte valgfrihed med hensyn til patentering af planter m.v. begrænses. Fra dansk side ønsker man den eksisterende fleksibilitet

opretholdt bl.a. af hensyn til udviklingslandenes behov. Muligheden for etablering af effektive sui generis-systemer som f.eks. anvendelse af UPOV-konventionen bør derfor opretholdes. I gennemgangen af artikel 27.3 (b) ser man fra dansk side endvidere gerne, at der indføres bestemmelser, der mere direkte understøtter Biodiversitetskonventionens bestemmelser om adgang til genetiske ressourcer og udbyttedeling.

Med hensyn til en forlængelse af overgangsordningerne for udviklingslandene bør Danmark, i lyset af den vægt man fra dansk side tillægger forholdet til udviklingslandene, stille sig åben over for en drøftelse af de problemer, konkrete udviklingslande måtte have på særlige områder. I den forbindelse er man fra dansk side indstillet på at medvirke til en løsning af disse problemer ved bl.a. at yde teknisk og finansiel bistand til at implementere TRIPs-aftalen.

i) Offentlige indkøb:

Aftalen om offentlige indkøb (Government Procurement Agreement - GPA-aftalen) blev indgået som led i Uruguay Runde-resultatet. Der er tale om en plurilateral aftale i modsætning til de fleste WTO-aftaler, som gælder alle WTO-lande. Aftalen gennemgås for tiden i WTO's komite for offentlige indkøb - målet er bl.a. at gøre aftalens regelsæt mere gennemskueligt og enkelt med henblik på at gøre den mere attraktiv for andre WTO-parter, særligt udviklingslandene. Aftalen indebærer adgang til de landes markeder, som har tilsluttet sig GPA. Endvidere arbejdes der i WTO på en mindre forpligtende men derimod global aftale om gennemsigtighed i forbindelse med offentlige udbud. Herudover arbejdes der i GATS-regi med liberalisering af tjenesteydelser, der også kan tænkes at indeholde aspekter af offentlige indkøb af tjenesteydelser.

Kommissionen fastslår i Meddelelsen, at det langsigtede mål må være at nå til enighed om en aftale om offentlige indkøb omfattende markedsadgang, som kan tiltrædes af alle WTO-medlemmer. Der bør imidlertid allerede på ministerkonferencen i Seattle søges opnået fremskridt med hensyn til en aftale om gennemsigtighed i offentlige indkøb, idet det dog understreges, at tidspunktet for indgåelse af en sådan aftale ikke sættes over indholdet heri. En eventuel aftale om gennemsigtighed skal således have en vis substans, herunder bestemmelser vedrørende håndhævelse af aftalen, samt bestemmelser, som sikrer yderligere forhandlinger om liberaliseringen af de offentlige indkøbsmarkeder med hensyn til markedsadgang. Endvidere er der vedrørende den igangværende revision af GPA brug for at forbedre og forenkle reglerne om offentlige indkøb, så de bliver mere overskuelige og anvendelige med henblik på større tilslutning til den eksisterende aftale, ligesom aftalen bør tilpasses udviklingen, herunder muligheden for anvendelsen af elektroniske udbud.

Danmark deler Kommissionens opfattelse af, at det langsigtede mål er en global aftale om offentlige indkøb omfattende markedsadgang, samt at der - indtil dette mål kan nås - skal søges opnået resultater i arbejdet dels med GPA, dels med en global aftale om transparens i offentlige indkøb, som samtidig åbner for yderligere liberaliseringer vedrørende markedsadgang, samt i

GATS-regi. Endvidere mener man som Kommissionen, at aftalen bør muliggøre øget anvendelse af informationsteknologi ved offentlige indkøb.

j) Tekniske handelshindringer:

Aftalen om tekniske handelshindringer (TBT-aftalen) har til formål at reducere de tekniske hindringer i handelen mellem medlemslandene. Dette formål opfyldes dels ved en bestemmelse om, at tekniske forskrifter skal være sagligt begrundede og ikke må have diskriminatoriske formål og dels ved, at landene gensidigt skal informere hinanden om alle nye tekniske forskrifter. I henhold til aftalens bestemmelser vil der blive igangsat en gennemgang af aftalen i & aring;r 2000.

Kommissionens oplæg vedrørende tekniske handelshindringer peger på tre indsatsområder:

- Styrkelse af de eksisterende bestemmelser.

Med henblik på at opfylde denne målsætning bør alle lande gøre en større indsats for at opfylde deres forpligtelser i henhold til aftalen. Dertil kommer, at udviklingslandene må gives den fornødne bistand til at anvende aftalen og deltage i udarbejdelsen af internationale standarder.

- Klarere definitioner og bestemmelser:

Aftalen bør i nødvendigt omfang redigeres for at sikre, at den anvendes konsekvent og i henhold til sit formål. Samtidig bør aftalens eksisterende regler om inddragelse af forbrugere-, sundheds-, miljø- og arbejdsmiljøhensyn styrkes.

- Udvidelse af aftalens bestemmelser:

Mærkning er blevet et handelspolitisk anliggende med berøring til såvel aftalen om tekniske handelshindringer som aftalen om sundhed og plantesundhed. Der bør på den baggrund arbejdes på at opstille multilaterale retningslinier for mærkningsordninger.

Aftalen om tekniske handelshindringer er et væsentligt element i WTO-regelsættet, idet aftalen forpligter WTO-medlemmerne til at fremme internationalt standardiseringsarbejde og overensstemmelsesvurdering. Aftalen medvirker således til, ad politisk vej, at begrænse de tekniske handelshindringer og dermed fremme international handel.

Danmark vil kunne tilslutte sig Kommissionens oplæg om, at aftalens regler for så vidt angår sundheds-, forbruger-, miljø- og arbejdsmiljøhensyn styrkes og udbygges. Der synes at eksistere en konflikt mellem det, der i aftalen kan henføres som reelle tekniske handelshindringer og nationale forskrifter, der indføres af hensyn til miljø, sikkerhed og sundhed. Det bør overvejes, om man som led i forhandlingerne kan diskutere, hvordan der skabes større klarhed over, hvilke faktorer der kan påberåbes under hensyn til miljøet og til menneskers, dyrs og planter sikkerhed og sundhed. Det skal dog sikres, at der ikke herved sker en forringelse af beskyttelsesniveauet på disse områder.

Danmark finder det endvidere vigtigt, at klarere multilaterale retningslinier for mærkning indarbejdes i aftalen. Generelt må det efter WTO-ministerkonferencen forventes, at der foruden frihandelsforhandlingerne også vil blive fokuseret på de handelspolitiske konsekvenser af f.eks. importforbud af varer fremstillet ved brug af genmodificerede organismer. I den forbindelse vil opmærksomheden rette sig mod mulighederne for at etablere mærkningsordninger. </P>

-

k) Forbrugerbeskyttelse:

Forbrugerbeskyttelse har fået stigende betydning også i handelspolitisk sammenhæng de senere år. Sagen om EU's importforbud af hormonbehandlet oksekød fra USA samt de handelspolitiske konsekvenser af manglende EU-godkendelse af ansøgninger om markedsføring af genmodificerede organismer til udsætning i miljøet understreger denne betydning.

Kommissionen henviser i Meddelelsen indledningsvis til WTO-aftalen om sundheds- og plantesundhedsmæssige foranstaltninger, som ønskes styrket. Det konstateres, at aftalen tillader handelsbegrænsende tiltag, der baserer sig på internationale standarder og videnskabelig dokumentation, og som har til formål at opretholde et givet beskyttelsesniveau. I tilfælde, hvor tilstrækkelig videnskabelig dokumentation ikke umiddelbart er til rådighed, refereres til forsigtighedsprincippet og aftalens art. 5.7, som tillader midlertidige foranstaltninger, indtil tilstrækkelig dokumentation foreligger.

Kommissionen foreslår, at EU i de kommende WTO-forhandlinger forsøger at fremme fastsættelsen af internationale standarder, hvor bl.a. uafhængighed og gennemsigtighed er bærende principper. I dette arbejde bør alle interesserede parter, herunder forbrugerne, inddrages. Hensigten er at præcisere og styrke WTO-regelsættet for anvendelsen af forsigtighedsprincippet. Kommissionen gør ikke yderligere rede for, hvordan en præcisering og styrkelse af forsigtighedsprincippet vil kunne opnås.

Danmark lægger vægt på et højt niveau for forbrugerbeskyttelse, og på at hensynet til forbrugerinteresser ikke misbruges protektionistisk. Derfor bør handelsskridt, som tages for at beskytte forbrugerne, leve op til mestbegunstigelses- og nationalbehandlingsprincippet (ikke-diskrimination). Der bør ligeledes lægges vægt på, at der formuleres klare og præcise kriterier for anvendelsen af forsigtighedsprincippet.

Som udgangspunkt bør forbrugerbeskyttende tiltag basere sig på videnskabelige undersøgelser. Såfremt risikoen ved et produkt ikke umiddelbart kan dokumenteres fuldt ud videnskabeligt, men der hersker en reel mistanke, er det generelt den danske holdning, at forsigtighedsprincippet legitimerer midlertidige foranstaltninger, indtil tilstrækkelig videnskabelig dokumentation foreligger. Hvis den potentielle risiko ved et produkt vurderes at være forholdsv is beskeden, bør synlig mærkning - som muliggør forbrugerens frie valg - foretrækkes frem for importforbud.

l) Anti-dumpingforanstaltninger og subsidieudligningsudgifter:

En række WTO-medlemmer, herunder især udviklingslande, har udtrykt modstand mod de industrialiserede landes brug af anti-dumpingforanstaltninger og subsidieudligningsafgifter, de såkaldte "defensive handelsinstrumenter". Fra EU's side har man fremført, at den nuværende aftale om anti-dumping dels er et resultat af omfattende forhandlinger, dels er udtryk for et nøje afbalanceret kompromis mellem modstridende interesser.

Kommissionen foreslår i Meddelelsen, at EU - under hensyntagen til, at Fællesskabet både har offensive og defensive interesser i forhold til anti-dumping - stiller sig imødekomme over for et eventuelt ønske om at drøfte emnet i den kommende Runde. Tilsvarende foreslås det, at EU imødekommer eventuelle forslag om at ændre aftalen om subsidier og udligningsforanstaltninger med det formål at fremme udviklingslandenes stilling . For så vidt angår aftalen om beskyttelsesforanstaltninger, mener Kommissionen, at Fællesskabets interesse er stramme, klart definerede og forudsigelige regler for brugen af beskyttelsesforanstaltninger.

Fra dansk side er man grundlæggende restriktiv i sin holdning til anvendelsen af defensive handelsinstrumenter. Man lægger vægt på, at der også på dette område tages særlig hensyn til udviklingslandene. Navnlig de asiatiske lande og udviklingslandene har udtrykt ønske om at drøfte defensive handelsinstrumenter i de kommende WTO-forhandlinger, hvilket man stiller sig imødekomme overfor fra dansk side.

m) Handel og udvikling:

Handelspolitikken udviklingspolitiske dimension er først inden for de seneste par år bredt anerkendt som et centralt emne. To forhold har bidraget til den ændrede situation: For det første den igangværende globalisering og det deraf følgende ønske om aktivt at sikre, at de fattige lande ikke

marginaliseres i denne proces. For det andet det stærkt stigende antal udviklingslande i WTO og den ledsagende forskydning af de politiske magt forhold i organisationen.

EU har i mange sammenhænge understreget vigtigheden af, at en kommende WTO-Runde tilgodeser udviklingslandenes interesser. Kommissionen lægger i Meddelelsen vægt på, at WTO fremmer en social og økonomisk udvikling på et bæredygtigt grundlag under samtidig hensyntagen til udviklingslandenes begrænsede kapacitet.

Kommissionen understreger vigtigheden af, at den fortsatte liberalisering af verdenshandelen følges op af nødvendige indenlandske politiske tiltag med henblik på at afhjælpe negative effekter af globaliseringen. Kommissionen lægger ligeledes vægt på, at det multilaterale handels-system fremmer WTO-kompatibel regional integration udviklingslandene imellem og mellem udviklings- og industrialiserede lande.

Meddelelsen opregner endvidere en række konkrete forslag til EU's strategi for handel og udvikling i den kommende Runde. Det foreslås, at EU

- i) imødekommer udviklingslande, som har reelle problemer med at implementere gældende WTO-aftaler,
- ii) giver de mindst udviklede lande toldfrihed for tilnærmelsesvis alle produkter fra år 2003, og at der for så vidt angår told på industriprodukter sikres lettelser inden for sektorer af særlig interesse for udviklingslande,
- iii) arbejder for, at eventuelle nye aftaler inden for områder som f.eks. investering og konkurrence inddrager udviklingsaspektet,
- iv) stiller sig positivt over for eventuelle forslag om at fremme udviklingslandenes fortsatte integration i verdensøkonomien, herunder forslag om at gøre WTO-aftalesættets særlige og differentierede bestemmelser for udviklingslande mere operationelle,
- v) støtter institutionsopbygning i udviklingslandene, herunder fremmer udviklingslandenes kapacitet til at handle internationalt gennem bl.a. forbedringer i infrastruktur og uddannelse (kapacitetsopbygning),
- vi) fremmer handelsrelateret faglig bistand og sikrer, at nye aftaler ledsages af mekanismer, som har til formål at lette udviklingslandenes implementering af aftalernes forpligtelser,

vii) arbejder for, at samarbejdet mellem relevante internationale organisationer forbedres med henblik på at sikre kohærens i forhold til den overliggende målsætning om bæredygtig udvikling,

viii) tager initiativ til, at WTO-regelsættets notifikationsforpligtelser forenkles, og at WTO's institutionelle struktur, herunder tvistbilæggelsessystemet, tilpasses med henblik på at lette udviklingslandenes deltagelse i det multilaterale handelssystem.

Der henvises afslutningsvis til vigtigheden af optagelse af flest mulige lande i WTO inden Rundens start, herunder EU's forslag om større fleksibilitet i forbindelse med de mindst udviklede landes WTO-optagelse.

Danmark arbejder som udgangspunkt for, at EU i højere grad imødekommer udviklingslandenes synspunkter, dels ud fra et ønske om at skabe den nødvendige velvilje hos udviklingslandene over for EU's handelspolitiske ønsker, og dels ud fra ønsket om, at EU's handelspolitiske linie i højere grad bør afspejle danske udviklingspolitiske holdninger. I overensstemmelse med Folketingets vedtagelse V 81 af 11. maj 1999 vil man presse på for, at EU i den kommende Runde giver substantielle markedsadgangsforbedringer til samtlige udviklingslande.

Fortsat liberalisering af verdenshandelen bør følges op af nødvendige indenlandske initiativer med henblik på at afhjælpe negative effekter af globaliseringen. Derfor vil man fra dansk side arbejde for, at der gennemføres analyser af forholdet mellem på den ene side den fortsatte liberalisering og på den anden side bæredygtig udvikling, respekten for de fundamentale arbejdstagerrettigheder, kvinders økonomiske og sociale situation m.v. Formålet med disse studier vil ikke være at bremse den fortsatte liberalisering, men derimod at fremme initiativer, som kan afhjælpe eventuelle negative effekter.

Kønsaspektet spiller en særlig rolle i forbindelse med handel og udvikling. Sammenhængen mellem handelsliberalisering og kvinders økonomiske og sociale situation bør analyseres nærmere. Derudover bør der gennemføres kønsspecifikke analyser af foreslåede handelsliberaliseringers konsekvenser.

Danmark lægger vægt på, at EU imødekommer de udviklingslande, som har reelle problemer med at implementere eksisterende WTO-aftaler. Dette kan gøres ved at udbygge den handelsrelaterede faglige bistand, som bl.a. WTO er med til yde, bl.a. ved at øge den finansielle ramme hertil. Danmark er bl.a. medstifter af en fond, der har til formål at finansiere handelsrelateret faglig bistand (Global Trust Fund).

EU bør stille sig positivt over for eventuelle forslag om at operationalisere WTO-aftalesættets særlige og differentierede bestemmelser for udviklingslande, og også selv bør fremlægge konkrete forslag til at sikre en bedre udnyttelse af disse bestemmelser.

Foruden bedre markedsadgang er det også vigtigt, at udviklingslandenes evne/kapacitet til internationalt at handle med varer og tjenesteydelser forbedres. Det drejer sig bl.a. om forbedringer i infrastruktur, opbygning af produktionskapacitet, god regeringsførelse m.v. Fra dansk side støtter man både bi- og multilateralt kapacitetsudbygningen i udviklingslandene. Man har i den forbindelse det grundsynspunkt, at WTO skal yde faglig bistand, der vedrører WTO -regel-sættet og overlade øvrige former for bistand til andre internationale organisationer og donorlande.

Danmark lægger vægt på, at samarbejdet mellem de forskellige internationale organisationer og donorlande forbedres med henblik på at sikre en bedre koordination og kohærens i den internationale politik, der har til formål at gavne udviklingslandene. EU's forslag om kohærens i den globale økonomiske politik lægger vægt på et tættere samarbejde mellem WTO og Bretton Woods-institutionerne. Fra dansk side støtter man desuden, at WTO styrker samarbejdet med alle relevante internationale organisationer, herunder bl.a. Den internationale Arbejdsorganisation (ILO) i spørgsmålet om handel og arbejdstagerrettigheder.

Det kan ikke udelukkes, at liberaliseringen af international handel, f.eks. reduktion af eksportsubsidier i landbrugssektoren, i en overgangsperiode vil føre til højere priser til skade for udviklingslande, som er netto-importører af fødevarer. Uruguay Runde-resultatet omfatter en ministerbeslutning, hvis formål det er at afhjælpe disse problemer, bl.a. gennem fødevare-bistand. Danmark tillægger implementering af denne beslutning stor vægt, og opfølgningen på denne beslutning bør indgå i den kommende Runde med sigte på at konkretisere de forpligtelser, beslutningen pålægger de rige lande.

Handel og udvikling er et tværgående emne og er således relevant i forhold til andre forhandlingsområder. Det er derfor vigtigt, at man sikrer, at danske udviklingspolitiske synspunkter også fremmes i forhandlinger om bl.a. landbrug, toldliberalisering for industrivarer, TRIPs m.v.

n) Handel og arbejdstagerrettigheder:

Vedrørende handel og arbejdstagerrettigheder understreger Kommissionen i sin Meddelelse EU's rolle i det internationale arbejde til fremme af menneskerettigheder. Kommissionen nævner handelsliberaliseringens positive betydning for de sociale vilkår og betoner de fundamentale arbejdstagerrettigheders betydning for en retfærdig fordeling af den økonomiske fremgang. I den forbindelse henvises til ILO's betydning for arbejdet med at fremme de fundamentale

arbejdstagerrettigheder, herunder gennem Erklæringen om Fundamentale Principper og Arbejdsrettigheder, og til EU's vilje til at søge yderligere fremgang via ILO.

Kommissionen finder, at nedsættelsen af en arbejdsgruppe i WTO om handel og arbejdstagerrettigheder ikke vil kunne opnå tilstrækkelig støtte - primært som følge af modstand fra udviklingslande, der frygter, at hensynet til arbejdstagerrettigheder vil kunne blive misbrugt i protektionistisk øjemed.

Kommissionen henviser til formandskabets konklusioner fra Det europæiske Råd den 3.-4. juni 1999 (hvori det hedder: "Forhandlinger, der vedrører en lang række emner, herunder arbejdstagerrettigheder _ er den bedst egnede strategi") og fremsætter fem konkrete forslag: (1) En styrkelse af samarbejdet mellem WTO og ILO; (2) ILO skal have observatørstatus i WTO; (3) der skal afholdes et højniveau-møde om handel, globalisering og arbejdsspørgsmål; (4) arbejdstagerrettigheder skal fremmes gennem GSP-ordninger og tilsvarende positive midler, og (5) i tiden indtil Seattle-konferencen skal EU indgå i dialog med sin egen befolkning og med handelspartnerne.

Kommissionens behandlinger af handel og arbejdstagerrettigheder er udtryk for en bevægelse i retning af danske synspunkter.

Med formandsskabets konklusioner fra Det europæiske Råds møde den 3.-4. juni 1999 er spørgsmålet ikke længere, om handel og arbejdstagerrettigheder bør være et emne i Runden. Konklusionerne fastslår, at handel og arbejdstagerrettigheder for EU er et forhandlingsemne med høj prioritet.

På denne baggrund finder man det utilfredsstillende, at Kommissionen i Meddelelsen giver udtryk for det synspunkt, at oprettelse af en arbejdsgruppe om emnet i WTO ikke er en realistisk tanke. Henset til 1) at dette er et tilbageskridt i forhold til den holdning, der forfægtedes fra EU-side på WTO's ministerkonference i Singapore, 2) den af Det europæiske Råd tilkendegivne holdning, 3) at Meddelelsen på dette punkt er i strid med EU's hovedmål om en omfattende Runden samt 4) forhandlingstaktiske årsager (EU oplyser på et uhensigtsmæssigt tidligt tidspunkt om sin bundlinie i forhandlingerne), er Kommissionens udmelding beklagelig. Man vil fra dansk side i overensstemmelse med bl.a. Folketingets vedtagelse V 81 af 11. maj 1999 fortsætte bestræbelserne for, at der nedsættes en arbejdsgruppe om dette emne i WTO.

Danmark arbejder i EU-regi aktivt for initiativer, der tager direkte sigte på Runde-forhandlingerne. Man foreslår primært, at det i ministererklæringen fra Seattle fastslås, at handel og arbejdstagerrettigheder udgør et forhandlingstema i Runden. Man støtter endvidere muligheden for

at inddrage handel og arbejdstagerrettigheder under det bredere tema "Sammenhæng i global, økonomisk policy formulering." Desuden nævner man, at der kan foretages en evaluering af ILO's 1998-erklæring om fundamentale principper og arbejdsrettigheder med sigte på at inddrage handel og arbejdstagerrettigheder i Runden.

Danmark virker desuden for, at der til støtte for Runde-forhandlingerne iværksættes konkrete initiativer. Der er fra dansk side fremlagt forslag om skridt, der kan tages i WTO, OECD, ILO og andre internationale fora, herunder etablering af positive foranstaltninger af GSP-lignende karakter for lande, der opfylder fundamentale ILO-arbejdstagerrettigheder. Det foreslås, at industrialiserede lande tager positive skridt af egen drift.

TVÆRGÅENDE EMNER I DE KOMMENDE FORHANDLINGER.

-

Kommissionen peger på to tværgående emner, som vil have betydning i forberedelserne af de kommende forhandlinger: Alliancebygning i forhold til tredjelande samt åbenhed og offentlighedens inddragelse i WTO's arbejde.

Alliancebygning:

Kommissionen har tidligt indledt samarbejde med lande, som forventes at være skeptisk indstillede over for at indlede en ny Runde. Kommissionen nævner i sin Meddelelse, at det, for at sikre den fornødne opbakning til en ny Runde, vil være altafgørende, at forhandlingerne baseres på en bred dagsorden, således at der kan høstes fordele og gives indrømmelser i relation til alle emner under forhandling. For så vidt angår udviklingslandene vil der være særligt behov for foranstaltninger, der tilgodeser deres behov.

Et succesfuldt udfald af en kommende Runde vil i høj grad være afhængigt af støtte fra USA. Nøglen til tidligere GATT-Runders afslutning har været baseret på transatlantisk enighed (også selvom magtstrukturen i WTO er under hastig forandring i disse år med væsentlig større indflydelse fra de toneangivende udviklingslande og grupperinger som f.eks. APEC og MERCOSUR). USA har på forhånd meddelt, at der er visse emner, bl.a. konkurrence, investering og anti-dumping, som man ikke ønsker at drøfte. EU vil, bl.a. inden for rammerne af TØP-samarbejdet, arbejde på at skabe overensstemmelse mellem amerikanske og europæiske prioriteter forud for den kommende Runde.

Åbenhed og offentlighedens inddragelse i WTO's arbejde:

Spørgsmålet om åbenhed og offentlighedens inddragelse i WTO's arbejde har i de seneste år fået stigende betydning.

Kommissionen lægger i Meddelelsen vægt på at styrke åbenheden vedrørende WTO's arbejde. Inddragelse af offentligheden, særligt NGO'er, kan medvirke positivt til denne proces. Der henvises i den forbindelse til Kommissionens egne initiativer, såsom afholdelse af symposier og særlige NGO-arrangementer om de kommende WTO-forhandlinger. Det understreges, at et bredere kendskab til WTO's arbejde vil sikre legitimiteten af WTO's beslutninger samt implementering af regler på det handelspolitiske område. Det nævnes i den forbindelse også, at Kommissionen vil sikre et øget samarbejde med Europa-Parlamentet i henhold til de gældende procedurer.

Danmark tog i foråret 1998 i EU et særligt åbenhedsinitiativ i forhold til WTO. Initiativet har dels medvirket til at fastholde emnet på EU's dagsorden, dels medvirket til, at der i WTO er blevet iværksat konkrete aktiviteter med henblik på åbenhed:

- Et særligt sæt retningslinier vedrørende åbenhed og offentlighedens inddragelse er udformet (WTO dokument WT/L/162),
- NGO'er har været til stede ved de foregående to ministerkonferencer og forventes i stort tal at deltage i Seattle-ministerkonferencen,
- Der afholdes løbende særlige symposier og briefinger for NGO'er arrangeret af WTO-sekretariatet,
- En særlig NGO-sektion er oprettet på WTO's hjemmeside,
- WTO offentliggør samlede oversigter over positionspapirer, som man modtager fra NGO'er.

Danmark har hidtil støttet bestræbelserne for øget åbenhed i WTO og offentlighedens inddragelse i WTO's arbejde som vigtige redskaber i formidlingen af fordele og gevinster ved handelsliberalisering. Fra dansk side støtter man Kommissionens holdninger om øget åbenhed og finder, at EU i WTO bør stille følgende forslag:

- fremlæggelse af dagsordener i god tid forud for møder i WTO,

- mulighed for skriftlige indlæg fra relevante NGO'er til møder i WTO,
- mulighed for NGO-repræsentanter til at overvære nærmere bestemte dele af møder i WTO samt mulighed for briefing fra møder, som der ikke er offentlig adgang til,
- tidligere offentliggørelse af konklusioner fra WTO-paneler og appelorgan.

Danmark kan endvidere støtte, at der ydes såvel finansiel som praktisk bistand til NGO'er fra udviklingslandene med henblik på at forbedre disse organisationers muligheder for at deltage i WTO møder og i øvrigt bidrage til drøftelserne i WTO.

Danmark har desuden i EU-kredsen foreslået, at der etableres en parlamentarisk forsamling i WTO. En sådan forsamling vil medvirke til at demokratisere WTO og øge offentlighedens indsigt i WTO's arbejde.

GRØNLAND OG WTO

-

Grønland (såvel som Færøerne) er medlem af WTO i kraft af Danmarks medlemskab.

Grønlands Hjemmestyre har i et samarbejde med Udenrigsministeriet taget skridt til at bringe sine erhvervs- og industristøtteordninger i overensstemmelse med WTO-aftalesættet. Dette arbejde indebærer konkret, at Grønland dels vil skulle tilpasse dele af sin lovgivning til WTO-reglerne, dels at Danmark på Grønlands vegne skal notificere grønlandske erhvervs- og støtteordninger i WTO.

Fra grønlandsk side har man desuden givet udtryk for ønske om, at der etableres særlige vilkår i WTO til fremme af handelen med oprindelige folks produkter. Fra dansk side fører man en aktiv politik i international sammenhæng til fremme af oprindelige folks rettigheder, og det er naturligt at videreføre Danmarks rolle på dette område, også i forhold til WTO. Man har fra dansk side udarbejdet en strategi med henblik herpå ;. Strategien lægger op til, at der som led i resultatet af WTO-ministerkonferencen i Seattle søges vedtaget en politisk hensigtserklæring om fremtidige vilkår og modaliteter for handel med oprindelige folks produkter. En sådan erklæring vil kunne

basere sig på og videreføre det arbejde, der allerede er igangsat i WTO med henblik på at fremme økonomisk sårbare landes integration i det multilaterale handelssystem.

Fra dansk side anser man en politisk hensigtserklæring i Seattle som værende et positivt første skridt til fremme af oprindelige folks internationale handelsmuligheder. Dette initiativ vil siden hen kunne suppleres med yderligere aktiviteter, f.eks. at der inden for rammerne af WTO arbejdes hen imod etablering af et særligt toldpræferencesystem omfattende handel med oprindelige folks produkter - af samme type som et GSP-system.

6. VIDERE PROCEDURE.

-

Det er hensigten, at Rådet, bl.a. på baggrund af drøftelser i art. 133-komiteen samt Kommissionens Meddelelse, vedtager konklusioner om de kommende WTO-forhandlinger på rådsmødet (udenrigsministre) den 11.-12. oktober 1999.

Under Seattle-konferencen vil Rådet skulle give sin tilslutning til ministererklæringen samt bemyndige Kommissionen til at indlede forhandlingerne i den nye Runde på baggrund af forhandlingsdirektiver, som Rådet løbende afgiver. Kommissionen angiver, at sådanne forhandlingsdirektiver er uden præjudice for kompetencefordelingen mellem Fællesskabet og medlemslandene.

Regeringen vil med udgangspunkt i ovennævnte holdninger arbejde for, at EU under Seattle-konferencen tilslutter sig iværksættelse af en bred Runde af frihandelsforhandlinger.

N.4, den 30. september 1999